

КОЖАРСКА ИНДУСТРИЯ

Обектът и целъ на кожарската индустрия е да даде на суровата кожа — единъ натураленъ продуктъ, подаващъ се, въ неконсервирано състояние, на бързо разлагане и развала, чрезъ химически и физически въздействия върху сжщата съ разни консервиращи и апретиращи я материали и чрезъ известни механически манипулации, — оная устойчивостъ противъ развала и оная здравина и, споредъ предназначението, твърдостъ или мекота и еластичностъ, които я правятъ годна за разнообразнитѣ приложения, които обработената кожа намира въ практическия животъ на човѣка.

Изкуството да се обработва кожата датира отъ времена, за които липсватъ всѣ какви исторически предания. Още въ най-старитѣ писмени документи обработената кожа се споменува като нѣщо общеизвестно. Въ прѣлки туй едва ли има другъ промишленъ отрасълъ, който тъй дълго да е запазилъ първобитния си характеръ на предимно ржчно производство; едва презъ последното десетилѣтие на миналия вѣкъ, съ въвеждането главно въ употрѣба на джбилнитѣ екстракти, вмѣсто натуралнитѣ джбилни материали, съ усъвършенствуването на хромовата щава, се създаватъ условия за едно рационално машинизиране на кожарската индустрия. Занаятчийскитѣ или индустриаленъ характеръ на едно заведение се е обуславялъ почти само отъ размѣра на сжщото и отъ заетитѣ въ него работни ржце.

У насъ производството на обработени кожи датира сжщо отъ твърде отколешни времена; за Габрово напр., кждето се насажда сравнително по-късно и е било, по всѣка вѣроятностъ, пренесено отъ Търново, го отнасятъ къмъ XVI-ия вѣкъ; неговиятъ характеръ презъ предосвободителната епоха и презъ първото петдесетилѣтие следъ освобождението се обуславя главно отъ характера на нашето тогавашно скотовѣдство — главно овце- и козевѣдство — и отъ наличността и изобилието на специфичния джбиленъ материалъ — смрадликата — въ страната ни, годенъ за щавене тъкмо на кожи отъ дребенъ добитѣкъ, а сжщо и отъ ограниченитѣ нужди и невзискателността на българския консуматоръ — селянинъ и гражданинъ.

Производството на мешини и сахтияни отъ овчитѣ респ. козитѣ кожи е било разпространено почти навредъ въ страната ни, а въ нѣкои центрове, като Търново, Севлиево, Ловечъ, Шуменъ, Карлово, Хасково, Самоковъ и др., е добило характеръ на масово производство. Въ подбалканскитѣ градчета и села: Етрополе, Митровци, Чипровци, Берковица и др., то се е упражнявало въ голѣмъ размѣръ, като домашна индустрия и е създавало работа и поминѣкъ на населението презъ зимния сезонъ. Едно такова развитие на това производство е било възможно само при добрия приемъ, който нашитѣ мешини и сахтияни, вѣнъ отъ мѣстното потрѣбление, сж намирали и на западно-европейскитѣ пазари, главно на Виенския, за кждето тѣ редовно и масово сж изнасяни и сж били твърде ценени, като полуфабрикатъ за по-нататѣшна преработка.

Обработката на кожитѣ отъ едрия добитѣкъ (говеждитѣ кожи) е била сжщо познатата и доста разпространена у насъ, макаръ и не въ такъвъ размѣръ, както тая на дребния добитѣкъ, и то само за добиване на куселе за царвули и на папукчийски гьонъ, които сж се употрѣбявали за изработване на щавени царвули и на масовата селска обувка (еминия). Производството на лицеви кожи (юфтѣ, телатинѣ, видело и пр.) отъ говеждитѣ кожи е било почти неизвестно у насъ, а така сжщо и на сжщински гьонъ, които артикули, както и голѣмо количество готови обувки, сж се внасяли отъ чужбина. Обработката, както на дребнитѣ, тъй и на говеждитѣ кожи, специално щавенето (изджбането) имъ, се е извършвало чрезъ газене въ специални корита въ разтворъ отъ смрадлика, а при папукчийския гьонъ и отъ паламудъ, или чрезъ съшиване по на двѣ кожи въ форма на мѣхъ и пълненето му съ сжщия разтворъ, чрезъ което се е постигвало действително едно бързо проникване на джбилното вещество отъ смрадликата респ. паламуда въ тъканъта на кожата; тия начини на обработка сж изисквали обаче извънредно голѣмъ трудъ, напрежение и издържливостъ отъ страна на заетитѣ въ производството лица, и напълно основателно кожарскитѣ (табашкитѣ) занаятъ се е считалъ за най-тежкия.

Производството на куселе и папукчий-